

1291 i 1292: «en lo castell de Siurana, presos los fills del Príncep de Salern» (Finke, *o. c.* 1, 9); «munitissimum castrum Siurana» (*Gesta Comitum.*). *Sierana* (sic?) epitafi de Ramon Berenguer IV († 1162) l'himne que li'n dictaren «sensit Lorcha virum tantum, / 5 et Siurana, mons gigantum» (*BABL v.* 318, 319) (Lorca sentí l'estreta d'un baró tan fort, i Siurana la muntanya de gegants).

Discussió entre MiretS. i Zurita sobre si Anfós el Cast hagué d'acudir l'a. 1170 a les muntanyes de Pra- 10 des i Siurana per sufocar un alçament dels moros.

Riu *Siurana* és el nom que es dona al que naixent a *La Febró*, i ajuntant-se amb el riu *Montsant* forma la «Riera de Garcia», afl. esq. que desemboca a l'Ebre, al peu del poble d'aquest nom. 1162: «rivo qui descendit de *Siurana*» (Font R., § 133); 1170: «rivo de *Siurana*» (Font, § 139). No és nom popular en el país. Els llauters de Móra d'Ebre en diuen «la riera de Garcia» (Casac. 1926).

Més documentació en Font, índex. També *Usaticos* 20 de Bna. a. 1166, ib. § 128: «usque *Montanea de S.*», a. 1190, § 185.

Ja figura en lletres ar. en la *Ibâta* d'Aben Pasqual (p. p. Codera) escrit *hişn s-râniya* (cita d'Hern. Jiménez, *Al-And.* xiv, 1948, 335-7, 321 ss.). Es pot voca- 25 litzar *sirâniya*, o sigui 'castell siuranenc', adj. ar. en *-i, -iya* (fóra arbitrari suposar *serraniya* com voldria absurdament aquest arabista, per tal d'igualar-ho a les *serranias* castellanés).

3) Població, crec avui desapareguda (o canviat el nom en *Vilet*) a l'Alta Llitera, prop de Gavasa. 1077: «eccl. Ste. Marie de *Siu<r>ana* --- intra term. *Gavase* vel *Peralte*» (SerranoS., *NHRbga.*, 9); 1123: «eccl. te. de de *Uilet*, que olim iam monasterium --- 35 fuisse asseritur, alio nomine *Siurana* nuncupetur» (id., 36); 1170: «eccl. Ste. Marie in te. castru de Gavasa, in lo. u. dr. *Siurana*» (id. id., 37; i Arx. Sols.).

4) *La Seurana*, pda. als afores del poble de Catí, al *Prigonet* (xxviii, 101.6).

ETIM. Que ve de *VILLA SEVERIANA*, derivat romà d'un *SEVERUS*, és evident, malgrat les impertinents reserves d'Aebischer (*Top.*, 80) i *AlcM.* Evolució fonètica palesa: *Seveirana* > *Sejverana* > *Siv'rana*, cf. 45 *Tiurana* TIBERIANA. El NP *SEVERIANUS* donà *Siviranus*, nom d'un testimoni en una escr. de 928 relativa a Campins i a Begues (*BABL*). Un tal NP tingué gran difusió en antics documents valencians; si bé la *-o* ens posa en dubte sobre si és forma d'herència mossàrab 50 o llatinització d'un nom català o d'un adj. àrab *siye-rânî* com el que hem vist a la *Ihata*. 1259: «al justícia de Gandia que obliguen a *Siurano*, vecino de la villa ---»; 1267: «A. de Bearn, vecino de Gandia para proceder contra Martín de *Ciurano*»; 1282: «or- 55 den a *Siurano* de Quadres»; 1284: *Siurano* de Quadras (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, 222, 748; II, 1528, 2146).

HOMÒNIM a l'alt Aragó: *Sibrana* és una pda. de 60

Luesia, p. jud. Sos (segons l'índex): 1125: cit. (bis) darrere *Uncastillo* i *Luesia* (*EEMCA* III, § 124, p. 527). Segons Madoz: *Siverana* agre. d'*Uncastillo*; ja a. 1063 *Sibrana* (citada després de *Luesia*) en el *Libro de la Cadena* de Jaca, 45. També un *Siurana*, que Solde- 5 vil·la troba en el mateix document que *Gordún* (*Pere el Gran* I, 2a. part).

A Mallorca, diverses poss. *Son Siurana*, te. Ariany, a Alcúdia o Sa Pobla (ja en el m. Despuig); junt amb això trobo *Sa Siurana* designant una síquia mestra en els te. de Sa Pobla i de Muro, que ve de la part alta del terme, cap a Crestatx. Potser no hi ha prou raó per sospitar que vingui de *CANALIS SUPERIANA* (< *-RIO-* 10 *RE*), amb ultracorrecció d'una forma mossàrab.

Als noms descendents de *SEVERIACUM* que Skok (§ 299) aplega en terres d'Oc amb tractament fonètic paral·lel al de *Siurana* (p. ex. *Siurac*, en el Tarn), afegim *Siurac* (oficialment *Scieurac* en el Gers), alguns k. a l'O. d'Auch (Polge, *Mél. Phil. Gers*, 1964, 58).

1 No retrobo la data ni doc. en què figura una men- 10 ció «castrum *Siverana*».

SIUSE

Pron. *siuze*, pda. munt. de l'alta vall d'Àneu, te. d'Isil (xx, 175). Nom evidentment pre-romà. Sembla haver hi un altre cas de la terminació bascoide *-sue*, que hem postulat per a NLL veïns: *Biuse* BISŪE, *Dor-* 30 *ve* DOSŪE, *Caregue* < *-esgue* KARI-SŪE, *Bagerge* BAGE-SŪE. No es veu gaire què seria el radical: potser el que figura en el NL basc *Çi-buru* (cf. *Cizur* nav., *Cizur-* 35 *quil* guip., *Chibulco*).

-SIVA (BENIS~)

Llogaret valencià de la Vall de Gallinera, agre. a la parr. d'Alpatró. Pron.: *benisivá* en l'enq. que vaig fer en aquest llog. el 1963 (xxiii, 116.1, 123.18). Segons 40 SSiv. el «Beato» l'erigí en parròquia (amb 4 cases de moriscos), de la qual dependrien 5 llogarets veïns; Lapeyre hi troba 2 i 3 focs moriscos en els censos de 1563 i 1602. Despoblada per l'expulsió, el Duc de Gandia repoblà de mallorquins tota la vall (cf. *Lz.Vargas* I, 35). El seu rector J. Guillem hi deixà, el 1762, una crònica ms., que és la que devia veure Cavanilles, segons la descr. que dona de la seva visita (II, 152, n. 1 i 2), on diu que ho trobà amb grafia *Beniceuà* (err. *-cenà*), mentre que SSiv. ja ho copia bé. I més notícies posteriors en SSiv.

ETIM. Sens dubte àrabiga. Però no és fàcil precisar la forma del NP que s'hi ajunta amb *Beni-* 'fills de'. El més probable em sembla *Sibhân*, registrat com NP a Aràbia i a Algèria (*GGAlg.* i Euting), encara que Hess ho posi amb *Ḥ*, però *sbḥ* amb *h* és arrel ben coneguda i antiga, que ja apareix en l'Alcorà (Penrice) i pertot, no sols amb el sentit de 'nedar' («natare» 5 *Rma*) sinó amb els de 'rajar', 'escolar-se', i molt aplicada a oracions i càntics religiosos (Dozy, *Suppl.* I,